

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَأما الإصباح جنباً من غير تعمدٍ فلا يوجب البطلان إلا في قضاء شهر رمضان على الأقوى ، وإن كان الأحوط إلحاق مطلق الواجب الغير المعين به في ذلك ، و أما الواجب المعين رمضاناً أو غيره فلا يبطل بذلك ، كما لا يبطل مطلق الصوم واجباً كان أو مندوباً معيناً أو غيره بالاحتلام في النهار...

صاحب عروة در مسئله بقاء بر جنابت بر مبنای سه فرض مطلب را مورد بحث قرار داده ، اول تعمد البقاء على الجنابة تا طلوع فجر که بحث شد و عرض کردیم که شکی نیست که در صوم رمضان قضای آن تعمد البقاء على الجنابة تا طلوع فجر موجب بطلان صوم می شود و همچنین گفتیم شکی نیست که در صیام مندوبه طبق روایاتی که خواندیم تعمد البقاء على الجنابة تا طلوع فجر موجب بطلان نیست و اما در غیر از صوم رمضان و قضای آن یعنی در روزه واجب آخر معیناً أو غیر معین و صوم کفاره و نحوه عرض کردیم که مختار صاحب عروة این است که در اینها تعمد البقاء على الجنابة تا طلوع فجر مبطل صوم نیست و مانعی ندارد و همچنین گفتیم که بعضی ها در این مسئله احتیاط واجب کرده اند که باید غسل کند مثل آقای بروجردی و خوانساری و میلانی و بعضی ها مثل صاحب جواهر و حاج آقا رضای همدانی گفته اند که روزه های واجب دیگر مثل همان صوم رمضان می باشند و حکم همان را دارند خلاصه اینکه مسئله از نظر روایات و اقوال مشکل و پیچیده ای می باشد فلذا حاج آقا رضای همدانی می فرمایند اگر بخواهیم بگوئیم که غسل واجب است مشکل است چون روایات ما همه درباره رمضان و قضای رمضان بوده اند و در این رابطه هیچ روایتی نداریم و اگر شک هم بکنیم اصل عدم مانعیت است ، و اگر بخواهیم بگوئیم که غسل ندارد و واجب نیست مشکل است زیرا در ارتکاز متشرعه این است که در روزه بالأخص روزه واجب انسان باید قبل از طلوع فجر غسل کند و غسل کرده داخل به روز شود ، خلاصه مسئله پیچیده است و به

نظر بنده هم باید مثل آقای بروجردی احتیاط واجب کنیم و نمی توانیم مثل صاحب عروة بگوئیم که هیچ اشکالی ندارد .

فرض دوم و اما الإصباح جنباً می باشد یعنی داخل شود در صبح جنباً که چند صورت دارد ؛ یکی اینکه اصلاً نمی دانسته که جنب است (جهل به جنابت داشته) و گاهی ممکن است که انسان فراموش کند که جنب است و گاهی هم انسان قصد غسل کردن داشته ولی خواب مانده و فجر طالع شده پس این فرض إصباح جنباً با فرض اول یعنی تعمد البقاء على الجنابة خیلی فرق دارد فلذا ما یک بحث مستقلاً درباره إصباح جنباً داریم .

خوب صاحب عروة می فرمایند إصباح جنباً من غير تعمدٍ موجب بطلان صوم نیست مگر در صوم قضای رمضان یعنی إصباح جنباً فقط در قضای رمضان مطلقاً موجب بطلان می شود ، حالا باید ببینیم چطور شده که در این مسئله (إصباح جنباً) بین صوم رمضان و قضای آن فرق حاصل شده است و بحث امروز ما هم در همین رابطه می باشد . باید عرض کنیم که این فرق به خاطر روایاتی است که ما در این رابطه داریم ، در خود ماه رمضان روایات متفاوت بودند که عرض کردیم بعضی ها می گفتند قضا ندارد و بعضی دیگر می گفتند قضا دارد جمعاً بینهما گفته شد که اگر عمداً باقی ماند قضا دارد و اگر من غير تعمدٍ بود قضا ندارد ولی در مورد صوم قضای رمضان روایات ما یک دسته بیشتر نیستند یعنی تمام روایات ما می گویند که قضا دارد .

خوب اول می رویم سراغ خود صوم رمضان روایاتی داشتیم که دلالت می کردند بر اینکه در صوم رمضان اگر عمداً غسل نکند تا طلوع فجر هم باید کفاره بدهد و هم قضا کند من جمله خیر ۲ از باب ۱۶ از ابواب مایمسک عنه الصائم که این خبر است : « محمد بن الحسن باسناده عن الحسين بن سعيد ، عن محمد بن أبي عمير ، عن ابراهيم بن عبد الحميد ، عن أبي بصير عن أبي عبد الله (ع) في رجل أجنب في شهر رمضان بالليل ثم ترك الغسل متعمداً حتى أصبح ، قال : يعتق رقبةً أو يصوم شهرين متتابعين ، أو يطعم ستين مسكيناً ، قال : و قال : إنّه حقيقٌ أن لا أراه يدرکه أبداً . » ، اما در مقابل این روایات اخباری داشتیم که می گفتند روزه اش صحیح است و قضا هم ندارد من جمله خبر او ۳ و او ۴ و او ۶ از باب

بنابراین اخبار او^۲ و او^۳ و او^۴ از این باب دلالت دارند بر اینکه احتلام در روز روزه چه رمضان باشد چه غیر رمضان روزه را باطل نمی کند منتهی برای نماز باید غسل کند.

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین

۱۳ از ابواب مایمسک عنه الصائم که ما به عنوان نمونه خبر او^۴ از باب ۱۳ را می خوانیم ، خبر ۱ این است : « محمد بن علی بن الحسین باسناده عن ابن ابي نصر ، عن ابي سعيد التماسط ، أنه سئل أبو عبدالله (ع) عن من أجنب في أول الليل في شهر رمضان فنام حتى أصبح ؟ قال : لا شيء عليه ، وذلك أن جنابته كانت في وقت حلال. » .

خبر ۴ از باب ۱۳ این خبر است : « محمد بن الحسن باسناده عن احمد بن محمد بن عیسی ، عن عبدالرحمن بن ابي نجران ، عن صفوان بن يحيى ، عن عیص بن القاسم ، قال : سألت أبا عبدالله (ع) عن رجل أجنب في شهر رمضان في أول الليل فأخر الغسل حتى طلع الفجر ؟ قال : يتم صومه ولا قضاء عليه. » ، همانطور که می بینید اخبار متفاوتی در مقابل هم در مورد صوم رمضان وجود دارد که فقهای ما بین آنها جمع کرده اند و گفته اند اگر عمداً باقی برجنابت باشد روزه اش باطل است .

خوب و اما در مورد قضای رمضان روایات ما می گویند که اگر شخصی صبح کرد جنباً من غیر عمد روزه اش صحیح نیست من جمله خبر او^۲ و او^۳ از باب ۱۹ از ابواب مایمسک عنه الصائم که در هر سه تای این اخبار آمده است که اگر در صوم قضای رمضان جنب شد و غسل نکرد روزه اش صحیح نیست و باید بعداً قضایش را بجا بیاورد و دیگر خبری نداریم که دلالت کند بر اینکه روزه اش صحیح است فلذا صاحب عروة فرموده است ؛ من أصبح جنباً در قضای رمضان روزه اش باطل است و باید بعداً قضایش را بجا بیاورد.

خوب فرض سومی که صاحب عروة بر مبنای آن بحث را مطرح کرده احتلام می باشد ، ایشان می فرمایند : « لا يبطل مطلق الصوم واجباً كان أو مندوباً معيّناً أو غيره بالاحتلام في النهار » و روایاتی که بر این مطلب دلالت دارند در باب ۳۵ از ابواب مایمسک عنه الصائم ذکر شده اند مثلاً خبر اول از این باب ۳۵ این خبر است : « محمد بن الحسن باسناده عن الحسين بن سعيد ، عن حماد بن عیسی ، عن عبدالله بن میمون ، عن ابي عبدالله (ع) قال : ثلاثة لا يفطرن الصائم : القيء والاحتلام والحجامة .. الحديث. » .